

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Dispvatio I. De Virtute Religionis in Communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

TRACTATUS IV.
DE
RELIGIONE.
PRÆFATIO.

TRIBUS prioribus hujus nostre Tertiae Partis Tractatibus quâ potuimus breuitate, diuinâ gratiâ opitulante absolutis, restat quartus, qui est de Religione, cuius vis Catholico perutilis, & cuiuslibet confessario summè necessarius; utpote qui ostendit, qualiter Deum, tamquam primum ac supremum omnium principium, per orationem, votum, iuramentum aliosq; actus religiosos, tum externos, tum internos, in signum diuinæ excellentiæ nostraq; subiectionis assumptos, colere & sanctificare debeamus. Quæ materia est cuiusvis catholico summopere expetenda. Notitia quoque de precum, maximè canonicarum, recitatione, festorum celebratione, votorum ac iuramentorum emissionem & cessationem, tamquam de materia quotidie obvia, est confessariis scitu necessaria.

DISPUTATIO PRIMA.

De Virtute Religionis in Communi.

QUÆSTIO I.

Quid & Quotuplex sit Virtus Religionis?

1. Religio est virtus inclinans ad cultum Deo reddendum.

RELIGIO sic dicta, quod Deo nos adstringat & alliget, iuxta Lactantium lib. 4. diuinarum institutionum c. 28. est virtus inclinans ad exhibendum debitum cultum Deo, tamquam primo omnium principio. Est autem cultus species quædam honoris; utpote qui idem est, quod honor alteri cum animi submissione exhibitus: quam submissionem honor in genere non includit; ideoque in Deo, sanctos suos utique honorante, locum habet: cultus verò minimè. Debitus hic est Deo ob suam infinitam

excellentiâ, quam includit vel supponit ratio primi omnium principii; cum omnia producat, conseruet & gubernet infinitâ sapientiâ, voluntate & potentiâ suâ bonitatis. Cum itaque summè à Deo in esse & conservari, & quoad omnia bona, tam naturalia, quàm supernaturalia dependeamus: ratio postulat, ut nostrum nihilum ac seruitutem, ipsius verò excellentiâ signis protestemur, idque longè potius, quàm debeat id præstare subditus circa principem terrenum, oblatione tributi honorarii. Non tamen semper est debitum tale, ut, si non fiat, peccemus: cum etiam colamus Deum votis & oblationibus spontaneis: nec Deus ex quadam conuientia semper præcipiat ista sibi præstari. Jure tamen exigere potest. Præterea tanta est diuersitas de causis nostri erga Deum obligatio, ut numquam ad æqualitatem ei satisfacere possimus. Denique Deo

Tamquam primo omnium principio.

Cui omnia nostra multis titulis sunt debita.

V u nihil

nihil potest reddi liberatè ratione servitutis nostræ, vi cuius, quidquid sumus aut operamur, est magis domini Dei, quàm nostrum; adeoque quidquid obsequii Deo præstamus, instar debiti accipiendum est fieri: cum inter donationem seu officium liberalitatis & debitum non videatur proprie d. e. medium.

2. *Obj. tunc quod religionis est cultus; cui, Deus; formalis, debitum.*

Hinc patet I. Objectum quod seu materiale religionis esse cultum, sive hic consistat in actu exteriori, sive in interno, modo in signum divinæ excellentiæ & nostræ subjectionis assumatur: Deum autem esse objectum cui cultus exhibetur. Debitum denique esse objectum formale: cum religio sit pars potentialis iustitiæ, quæ respicit formaliter debitum, cultusque exhibeatur Deo, quia ipsi debitus ob suam excellentiam.

3. *Differt à virtute Theologica, quod hæc, non illa, immediate in Deum tendat.*

Patet II. religionem distingui à virtutibus Theologicis, quod hæc respiciant immediate Deum, & solum tamquam objectum, motivum seu formale; sed etiam tanquàm objectum quod, saltem principio; ideoque nos immediate seu nullo mediante conjungant Deo, dum illum credimus, speramus & diligimus. At Religio respicit immediate cultum Deo exhibendum tamquam objectum quod: ipsum autem Deum respicit tanquam objectum cui, & mediante cultu, qui ei exhibetur. Præterea objectum formale non tam est ipsa divina excellentia, quàm debitum in ea fundatum, indeque resultans honestas: cum tamen motivum virtutù Theologicarum sit ipsa Dei veritas, concupiscibilibitas, aut infinita bonitas.

4. *Esse oratio subinde immediate Deum attingat.*

Dices, Oratio est actus religionis, & tamen videtur attingere Deum tamquam objectum quod: immo ipse Deus est sæpe ipsa res, quam postulamus; uti est res, quam speramus. Resp. orationem non esse actum internum & elicitem religionis (vnde tamen spectari debet virtutis objectum) sed potius actum orandi, qui non attingit immediate Deum, sed orationem, tamquam actum imperatum. Actus autem Theologici, etiam interni & eliciti, respiciunt immediate Deum. Deinde in oratione est duplex respectus: prior, quatenus ipsa tendit in bonum orantis, & sic est actus imperatus spei: posterior, quatenus aliquid ab altero petere, est quidam cultus & honor illius, signumque protestativum potentiæ alterius ad nos juvandum: & sic quidem spectat ad Religionem; sed eatenus Deus est objectum, cui, seu consideratur ut persona, cui honor exhibetur. Præterea eatenus non attingit Deum vitaliter, sicut actus Theologici, sed solum tamquam signum suum significatum.

5. *Possumus autem religionem imperare Theologicos; & contra.*

Nihilominus possunt actus virtutum Theologicarum à religione quoque imperari: & e contra possunt virtutes Theologicæ imperando causare Religionem & cultum Dei, quo sentit Augustinus Enchir. c. 3.

dixit, fide, spe & charitate Deum potissimum coli.

Patet III. Qualiter Religio distinguatur à quibusdam virtutibus ei affinis. A pio quidem affectu credulitatis, quod hic respiciat fidei assensum, actus autem religionis cultum seu signa debita divinæ excellentiæ. A poenitentia secundum multos non distinguitur, quatenus scilicet ipsa respicit reparationem divini honoris per peccatum violati. Hoc enim spectat ad Religionem; cum sit eadem virtus, quæ inclinatur ad honorem Deo exhibendum, & ad detestanda ea, quæ sunt divini honoris læsiva, ac ad honorem læsum reparandum. A pietate & observantia erga Deum similiter non distinguitur: quia pietas respicit cultum debitum parentibus, tamquam principis vitæ observantia, cultum debitum personis in dignitate constitutis; qui tituli eminenter continentur in Deo, quatenus est objectum Religionis. Idem est juxta D. Thomam (et si alii contradicant) de gratitudine erga Deum, ipsam scilicet Religionem esse super excellentem gratitudinem. Humilitas (quæ ad temperantiam reducitur) ubi missionem suam significat, quatenus congruit nostræ vilitati, ne per elationem extra nostros limites feramur: Religio autem, ut divinam eminentiam declaremus, eamque honoremus, Vide dicta Tract. de Virtut. Cardinal. disp. 2. quæ 6.

Patet IV. Præstantia Religionis, in aliis quidem virtutes Theologicas; ultra tamen ceteras virtutes morales, Deum non respiciat: scilicet ob præstantiam objecti, ac modi illud attingendi. Difficiliter tamen apparet positiva præstantia Religionis præ quibusdam virtutibus ei cognatis, signanter obedientia erga Deum, & affectu credulitatis: quamvis Doctores plerumque velint religionem etiam his omnibus esse excellentiorem. Vide Lessium c. 36. dist. 2. & alios.

Petes I. An sit una virtus Religionis? Resp. probabiliter affirmative: quia est unum objectum formale, scilicet cultus quatenus debitus Deo, tamquam primo omnium principio. Nec obstat multiplex differentia beneficiorum: quia ipse non diversificatur ratio debiti, seu objectum formale. Non refert etiam specifica diversitas actuum Religionis, quales sunt Deum honorare, ei servire, vovere & reddere, sacrificare, gratias agere &c. Nam per omnes, quatenus sunt actus religionis, protestamur divinam excellentiam & nostri ad Deum subjectionem: potest autem eadem virtus inclinare in differentes actus sub eadem ratione formali ultimata elicitos. Quod clarius foret, si cum plerisque aliis Doctoribus admitteret virtus infusa Religionis: hæc enim instar potentiæ se habens, facilius patitur distinctionem specificam in actibus.

Petes II. Ad quam virtutem spectet cultus Sanctorum? Resp. si Sancti colantur ob perfectam

cultus ad religionem perveniat.

perfectiones libi insinuas, g. virtutes, gloriam &c. velut motivum, cultus iste non procedit à virtute Religionis, sed à dulia: Religio enim tantum spectat cultu debitum ratione excellentiæ increatae. Dicitur tamen cultus religiosus ad est, non civilis, & implicitè etiam resultans in honorem Dei, cui honorificum est, quod sui ministeri sic honorètur. Si verò colantur Sancti ob divinam excellentiam ipsi applicatam, cultus procedit à religione; uti amor proximi propter Deum à virtute charitatis divinæ.

QUESTIO II.

Quid & Quotuplex sit Devotio? Quo ejus causa, effectus & impedimenta?

8. Devotio multipliciter sumitur.

DEVOTIO aliquando apud Patres sumitur pro affectu cujusvis virtutis. Aliquando, præsertim apud vulgares, sumitur pro dulcedine, quæ sentitur in exercitio rerum spiritualium, sive præ facilitate & quasi sensibili suavitate, quæ devotus perficit ea, quæ ad cultum Dei spectant. Quæ tamen usurpatio est impropria: cum devotio sit actus Amanus, virtuosus & meritorius, adeoque in potestate nostra constitutus; prout frequenter nos sunt prædicta facilitas & suavitas, quæ sæpè oriuntur vel consistunt in speciali gratia Spiritus sancti cor excitantis & prævenientis: subinde etiam pendet à dispositione corporali. Unde fit, ut homo nunc operetur cū gustu & facilitate, nunc cū tedio & difficultate. Sunt tamè plerumque occasio majoris meriti, quatenus inde nascitur major actuum intensio, diuturnior continuatio, & frequens eorumdem repetitio.

Proprid sumpta quid.

Itaque Devotio propriè nihil aliud videtur, quam pia affectio voluntatis ad promptè faciendum ea, quæ sunt cultus & servitii divini. Quam affectione comitari solet quædam ejusdem intimatio, seu sui ad Dei cultum oblatio & traditio, quam devotio connotare videtur, juxta nominis etymologiam sonans idem, quod Deo voco; sive illa incipit fiat cum stricta obligatione, ut in voto, sive absque obligatione, ut in nudo & sermo proposito.

Congruè ad nominis etymologiam.

Unde Devotio est specialis quidè actus religionis, quodammodo tamen universalis: tum quatenus respicit generaliter cultum & servitium Deitum quatenus ad alios particulares actus religionis movet, ex quibus vicissim, tamquam ex signis & effectibus, vera mentis Devotio solet innoscere, qui namque perfectè se mancipat divino obsequio, consequenter in actibus specialibus ad cultum Dei pertinentibus v. g. laude, gratiarum actione & aliis se occupat.

Est specialis, quodam tamen sensu etiam universalis religionis actus.

9. Causa ejus principalis est spiritus sanctus.

Causa porò principalis Devotionis est Spiritus sanctus intellectum illuminans & voluntatem accendens. Ex parte autem nostra præcipue Devotione generat attentæ & Hericæ Sum. Theol. Pars III.

frequens consideratio divinarum perfectionum. Inde enim mox apparet, quàm gloriosum sit, totalitè se mancipare servitio tanti Dei. Præterea consideratio divinarum beneficiorum, creationis, conservationis, gubernationis quoad naturam & supernaturam, ac præsertim redemptionis per Christi incarnationem & passionem: quorum & similitum mysteriorum ruminatio homines sensibiles manuducit ad intelligentiam divinarum, ut, dum visibiles Deum cognoscunt, per hunc in invisibilem amorem rapiantur. Accedit consideratio propriæ miseræ & indigentia, ex qua nascitur humilitas, & clarescit, quàm utile, immo quàm necessarium, nobis sit Deo ex toto corde servire.

Quibusda dispositionibus ex parte quoque nostra concurrunt.

Effectus devotionis partim & per se, est gaudium spirituale, quod à mysticis lætitia spiritualis dicitur: oriturque tum ex memoria & cõsideratione sublimitatis & gloriæ Dei: tum ex consideratione divinæ erga nos sollicitudinis & amoris. Partim & per accidens, tristitia, quæ secùdum Deum est, dū nostras indigentias & à summo bono deficientiam cõsideramus, dumque ad magis perfectum ejus servitium, quàm in terris sit, anhelantes gemimus, quia incolatus nostræ prolongatus est. In quibus devotionis exercitiis non solum concurrunt virtus religionis, sed immiscet se etiam actus Theologici, præsertim charitatis, immo prædominantur.

IO. Effectus gaudium spirituale.

Tristitia per modum effectus per accidens huic subordinata.

Impedimenta devotionis sunt, immoderata rerum temporalium sollicitudo. Terrenarum consolationum nimis cupido. Indiscreta de ultimo suæ vitæ termino seu salute aut prædestinatione anxietudo. Tanta in laboribus occupatio, quæ animi recollectione & spiritualia exercitia non compatiatur. Ceteroquin qui labores suos, sive manuales, sive liberales, cum humilitate Deo subjicit & consecrat, majorem aliis subinde devotionem servat. Plura alia impedimenta congerunt mysticæ Theologiæ Scriptores.

II. Impedimenta & conserunt.

QUESTIO III.

Quid & Quotuplex Oratio & qualiter necessaria ac præcepta?

ORATIO quandoque sumitur impropriè pro omni bono opere. Cui acceptio; nonnulli applicat illud Luca 18. Oportet semper orare. Quædoque magis propriè sumitur pro omni motu interiori intellectu aut voluntatis in Deum. Quo sensu videtur describi à Damasceno l. 3 de fide c. 24. Ascensus mentis ad Deum. Quædoque adhuc strictius sumitur pro mentis in Deum ascensu, quo vel Deum laudamus, sive benedicimus, vel pro acceptis beneficiis gratias agimus, vel nova ab ipso beneficia, tamquam à bonorum omnium fonte, postulamur. Et hoc modo cõplectitur laudem, gratiarum actione & petitionem. Propriè sumpta oratio

12. Oratio multiplex acceptio.

Propriè sumpta oratio

oratio describitur à Damasceno sup. Decentium, à Deo petitio, sive Eorum à Deo postulatio qua postulare conuenit. Ad quam etiam spectat obsecratio seu obtestatio per sacra, nempe per Dei misericordiam, per Christum ejulve merita, rationem &c: est enim vera petitio, superaddens dumtaxat causas concedendi, quod petitur.

Hæc petitio, quatenus in mente ablectitur, vocatur oratio mentalis: quatenus verò exterius per voces exprimitur, vocalis. De priori est difficultas, an consistat in actu intellectus, an voluntatis. Et quidè D. Thomas q. 83. art. 1. (quæ sequuntur omnes Thomista, & præter eos Lessius c. 37. lib. 2. Wiggers Tr. 8. c. 2. dub. 3. & alii) censet orationem mentalem consistere in actu intellectus, qui sit locutio practica, quâ homo Deo exponit suum desiderium, eumque conatur inducere, ut illud compleat.

Sed verius est, eam importare actum voluntatis, ut post Silensium docet Medina, apud Suarez l. 1. de Orat. c. 3. n. 2. & consentiunt omnes, qui asserunt imperium pertinere ad voluntatem: habet enim se oratio ad superiorum, sicut imperium ad inferiorum. Consonat etiam illud Psalmi 9. Desiderium pauperum exaudivit Dominus. Et Augustinus ser. 230. de tempore, ubi dicit orationem esse invisibile desiderium. Idem, seu potius alius Auctor apud ipsum, l. de spiritu & anima c. 50. ait: Oratio est mentis devotio, id est, conversio in Deum per pium & humilem affectum. Denique idem habet Augustinus in illud Psalmi 37. Domine ante te omne desiderium meum, dicens: Ipsum desiderium tuum oratio tua est, & si continuum desiderium, continua oratio. Ratio est, quia interna oratio est quædam petitio, quæ explicatur per hæc, aut similia verba: Peto, ut hoc mihi præstes: petitio autem interna est ipsum desiderium voluntatis, quo cupio, ut hoc beneficium mihi præstetur, meæque voluntati in hoc satisfiat, & per præfata verba illud ipsum desiderium explico. Consistit itaque oratio formaliter in desiderio directo in Deum, non qualicumque; sed quo intendimus ipsum inclinare ad præstandam res desideratam.

Nec obstat, quod vocalis oratio sit locutio: hoc enim non habet ex ratione orationis, sed ex ratione signi vocalis, quod necessarium est locutio, quæ est signum internæ orationis sive desiderii, prout etiam assumi posset scriptura vel aliud signum externum. Estque hoc inter homines necessarium; eò quod interna petitio, nequeat aliter innoscere. Dum autem oramus Deum, nequidè intellectus interna locutio requiritur; sed tantum ordinat seu tendentia voluntatis & desiderii statim explicati, quæ improprie locutio dicitur. Ordinariè tamen in nobis solent comitari verba mentalia, quæ formamus concipiendo voces in idiomate nobis noto, quas proferremus, si ore fieret oratio: quæ tamen accidenter se habent ad essen-

tiam orationis; deoq; illis absentibus (prout abunt in angelis, & abesse possunt in nobis, etiam naturaliter, ut fatetur Suarez l. 1. de Orat. c. 4. n. 8.) adhuc esse vera oratio, prout idem Suarez admittit; qui tamen cum aliis orationem in actu intellectus constituit.

Oratio vocalis, alia est publica, alia privata. Hæc dicitur, quâ quisque propria auctoritate offert. Illa, quæ auctoritate & nomine Ecclesiæ offertur; addunt aliqui (sed questio est de voce) per ministros ab ipsa deputatos, eâ intentione, ut munus suum expleat.

Ex dictis colligitur omnem orationem esse actum religionis; utpote divinæ excellentiæ nostræque subjectionis saltem implicite testativam. Potest quidem à virtute spei vel alia immediate imperari; sed tunc etiam implicite redundat in cultum Dei, quatenus apta est in signum divinæ excellentiæ nostræque subjectionis aslumi, uti genuflexio coram Deo facta & à sola charitate imperata. Vide dicta num. 3.

Ad ultimam quæstionis partem Respondeo, oratione esse adulsis ad salutem necessariam, adeoque præceptam. Est certum apud omnes. Patet ex Scriptura, quæ idcirco, prout intellexerunt omnes Patres & Doctores, tam crebrè & solite orationem inquit, quod non faceret, si tantum foret res cõsili. Unde Ecclesi. 18. dicitur: Non impediaris orare semper, q. d. Nõ sic te occupes aliis negotiis, ut à tam necessariæ orationis exercitio impediaris. Et Luca 18. Oportet semper orare, & non deficere. Ad quæ verba Chrysostomus Tom. 1. Sermon. de Moysè ait: Dum oportet dicit, necessitatem inducit, & 1. ad Thessal. 5. Sine intermissione orate. Et alibi.

Sumitur hæc necessitas ex auxilio Dei juxta fidem nobis necessario ad operandam salutem & vitanda peccata: quod auxilium Deus passim non decrevit conferre, nisi precantibus, ut nimirum recognoscamus, à quibus nobis omnia bona proveniant, eique gratias agamus. Unde Christus adeo instanter inculcat. Matth. 7. Petite, & dabitur vobis, querite & invenietis, pulsate & aperietur vobis &c.

Quapropter in Tractatu de Gratia ostenditur, ne justos quidè semper habere auxilium proxime sufficiens ad impendenda mandata & perseverandum in justitia. Propter quod Trid. sess. 6. c. 11. ex Augustino de natura & grat. c. 43. ait: Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possit, & petere quod non possit &c. Similia habet Augustinus alibi, signanter lib. de gratia & libero arbitrio c. 16. ait: Jubeat aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus. Et Innocentius 1. in epistola ad Concilium Carthaginense dicit, non posse à nobis vinci tentationes; nisi magnis precibus gratia Dei in nos implorata descendat.

Notant tamen Varii Doctores, aliis contradicentibus, oratione eatenus solum cadere sub præcepto, quatenus præceptus est finis, ad quem est mediū necessarium: hanc etiam & non

13. Secundum quam importat actum voluntatis.

Quod suadet tum auctoritas.

Sum ratio.

14. Neque oratio vocalis ex ratione orationis, sed signi vocalis, est locutio.

Actus intellectus ad orationem se habent eò comitantur aut præsupponunt.

15. Oratio vocalis alia publica, alia privata.

16. Quævis oratio fore mentalis, sive vocalis actus est religionis.

17. Oratio est adulsis necessaria & præcepta.

Necessitate hæc in divinis auxiliis, utique ad salutem necessaria, fundata.

Unde oratio non ratione sui, sed ratione finis, per eam est & non

inendi ob- & non aliam, necessitatem scriptura aliq;
ligat au dicitur indicat. Unde perinde est, mentalis sit oratio, vel mentali jungatur vocalis. Præterea omittendo orationem solum committitur peccatum contra præceptum obligans ad finem: v. g. si oratio sit necessaria ad servandam castitatem, omittens peccabit contra castitatem: si ad liberandum proximum à periculo, contra charitatem proximi &c. Quare non est distincta malitia omittæ orationis, & peccati, cujus periculo se exponit, qui orationem omittit. Proinde necessitas ejus est determinanda ex necessitate finis & auxilii divini juxta occurrentiam temporis. Sic est obligatio orandi in evidenti discrimine mortis, præsertim dum quis est in malo statu: in vehementi tentione, quam existimat quis se aliter non posse superare: item in magno reipublicæ aut proximi periculo, quod non nisi orationis præsidio videatur posse avergi. Idem est juxta *Medina, Lessium c. 37. dub. 3.* & alios, quando peccatori incumbit necessitas se disponendi ad gratiam, v. g. in susceptione vel administratione sacramenti.

19. Extra hos & similes casus frequenter obligamur orare; aded ut juxta Doctores satis communiter nequeat intermitteri ad longum tempus, v. g. ad mensem, prout cenet *Silvester, Angelus, Aronius, Maldenus* apud *Wiggers cap. 2. dub. 5.* Immo considerata orationis magna necessitate ad vitam & salutem, & tam vehementi inculcatione orationis cõtinuæ, quam facit scriptura, existimat *Wiggers supra*, ne quidem ad octo dies posse intermitteri.

20. Oratio competit soli creature ratione utenti, quæ agnoscit superiorem aut benefactorem, à quo sibi vel aliis aliquid boni expectare possit. Ita *D. Thomas q. 83. art. 10.* & alii communiter est que per se satis manifestum: cum oratio sit petitio rationalis ad superiorem directam ad aliquid imperandum.

21. Hinc sequitur I. Nullam personam divinam, quæ talem, posse orare; utpote quæ superiorem non habet. Dixi, quæ talem quia Christus quæ homo, uti sæpius in hac vita, ita quoque in cælis interpellat pro nobis, ut ex Apostolo *ad Rom. 8. ad Hebr. 7.* & *1. Joan. 2.* contra *Vasquez* dicemus *dist. 2. de Incarn. num. 51.*

22. Sequitur II. Damnatis oratione proprie non convenire: quippe qui pio affectu, à quo oratio imperetur, carent, nihilque boni à Deo expectant. Possunt tamè aliqua à Deo petere: uti demon *Job 1. c. 2.* petivit posse tentare *Job*.

23. Sequitur III. Angelos animasque beatas pro nobis orare, ut patet ex sensu & praxi *Herincx Sum. Theol. Pars III.*

Ecclesiæ rogans sanctos, ut intercedant & orent pro nobis. Non possunt tamen efficaciter à Deo pro nobis postulare, quod sciunt Deum nobis non daturum, propter summam suam voluntatem cum divina conformitatem. Inefficaciter autem pro quovis modo bono orare possunt; prout Christus pro salute omnium, etiam reproborum, quàm probe norat non futuram, rogavit. Sibi quoque possunt animam beatam rogare corporum resurrectionem, & alia ad gloriam suam & beatitudinem accidentalem pertinens: factus est de beatitudine essentiali, utpote à primo glorificationis instanti integrè possessa.

24. Sequitur IV. Viatores, etiam peccatores, posse orare. Et quamquam oratio peccatoris nihil de condigno apud Deum valeat, de congruo tamen valere potest. Similiter animæ in purgatorio orât, tum pro se, tum pro nobis. Et quidem satis certum videtur (quidquid hoc in dubium revocet *Poncius dist. 60. n. 18.*) ipsas pro se rogare, ut à pœnis solvantur per media ordinata, v. g. sacrificia, preces, jejunia & alia pia opera, pluribus historiarum id ipsum testantibus. Quod autem etiam orent pro nobis, docent *Bellarminus, Medina* & alii apud *Castro Palao de Orat. dist. 1. punct. 5. n. 8.* contra *D. Thomam, Alensium, Navarrum* apud eundem *num. 7.* Ratio est: quia nihil impedit, quò minus id præsent: aliunde autem ex eodè charitatis affectu, ex quo in hac vita pro salute suorum fuerunt sollicitæ, ad illud impelluntur: sciuntque id esse Deo gratissimum. Nos tamen eos non oramus. Tum quia ordinariè nostras preces non audiunt, sicut sancti in cælo, tum quia illi magis indigent auxilio nostro, quàm nos illorum.

25. Dico II. Orandum est pro omnibus, qui non sunt in termino, etiam pro inimicis. Nam omnibus salutem desiderare, & quantum commode possumus, procurare oportet ex charitate. Est autem conclusio intelligenda hoc sensu. In primis, quòd nemo sit, pro quo non sit laudabile in speciali orare: nullius enim salus desperanda: quamquam non sit obligatio, nisi in gravi vel extrema proximi necessitate; quando oratio prudenter præsumitur profutura, & non occurrat aliud subveniendi medium. Secundò, quòd sit laudabile (non tamen præceptum juxta *Lessium c. 37. dub. 7.*) orare pro omnibus in genere, ut Deus omnes illuminet & ad salutem perducat, quantum patitur ratio divinæ providentiæ. Sic monet Apostolus *1. ad Timoth. 2.* *Fieri obsecrationes pro omnibus hominibus.* Denique quòd sit præceptum pro omnibus orandi, quatenus ab oratione communi nemo potest excludi, etsi inimicus, dicendo v. g. dimitte nobis debita nostra, præterquam meo inimico: hoc enim graviter repugnat charitati, præterquam loquendo, ratione *quæst. 6.*

Dixi, qui non sunt in termino: pro damnatis

natis enim non potest orari: similiter nec pro certò beatis: quamvis sicut hi petunt resurrectionem corporum & gloriam accidentalem; sic & nos possumus illa pro eis petere. Unde in sacrificio *Missa* oramus, ut illud proficiat *Sacris* ad honorem.

26. In oratione petenda supra deest.

Et quidem qua ad salutem pertinent, absolve: in differentia autem sub conditione, saltem tamen.

Dico III. Petenda sunt decencia in oratione absolute quidem ea, quae continentur in oratione *Lorinica* (cujus explicatio videatur apud Alios) & quae ad salutem nostram spirituales pertinent, et apud omnes est indubitatum: indifferentia autem v.g. divitiarum, honores, diuturna vita, opulenta matrimonium, & similia, sub conditione explicita vel implicita, si videlicet nobis sint salutaria. Ignoramus enim, utrum haec non sint potius nobis futura exitio, ut saepe contingit, adeoque petenda sunt sub tacita saltem conditione, ne illa salutem praefere videamur. Unde qui sic ea desideraret, ut nos curaret, an sint profutura, an obfutura salutem, graviter peccaret: concideretur enim plus amare illa, quam salutem. Si vero sperans & supponens non nocitura salutem, simpliciter & absolute eam peteret, adhuc peccaret juxta *Suarez l. 1. de Orat. c. 23. n. 5.* qui tamen non audet asserere peccaturum graviter. Nihilominus *Lessius* & *Bonacina* talem à peccato excusant, dum abest immoderatum desiderium & sollicitudo: tunc enim petitio ista nec est mala ex parte rei postulatae, nec ex parte modi petendi. Immo in praeparatione animi huiusmodi petentis latet quaedam conditio, quatenus non peteret, si sciret fore noxia.

27. Mala autem culpa, etiam venialis, minimè circa gravem Dei injuriam. Secus est in malis temporalibus.

Secus si in istis affectu.

Si petatur in oratione mala culpa, vel quae sine culpa fieri non possunt, est peccatum; & quidem juxta *Suarez sup. n. 4.* semper grave, etsi id, quod petitur, sit tantum culpa levis: idque ob gravem injuriam in Deum, qui sic innuitur auctor peccati. Si vero sint mala temporalia, v.g. mors, morbus, infamia, egestas &c. licitum est petere, tum sibi, tum aliis, ob bonum finem, ut patet frequentè exemplo *Plalmistae* & aliorum *Sanctorum*. Videndum tamen, ut bonum intentum praeponderet prudenter magis optato: utque, dum proximo similia desideratur, studiosè praescindatur sinister affectus, qui facile se immiscet; adeoque non fiat similis oratio, nisi evidenter constet de utilitate, vel potius necessitate majoris boni, vel saltem non sine expressa conditione (ut inquit *Suarez sup. c. 19. n. 5.*) scilicet si ita expediat ad majus bonum.

28. An & quomodo oratio habeat infallibilem effectum.

Petes II. An oratio habeat infallibilem efficaciam? Resp. cum communi sententia affirmative. Fundatur in promissione Christi *Matth. 7. Petite & dabitur vobis*, Item *Joan. 16. Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis*. Ut tamen oratio infallibilem sortiatur effectum, requiritur, ut per eam petatur id, quod oportet, & eà ratione & modo, quo decet. Quis autem sit ille modus, variant Doctores. *D. Thomas q. 83. art. 15.* quatuor ad eum requiritur conditiones. Pri-

ma est, ut orans petat necessaria vel utilia ad salutem. Secunda, ut petat, id est, cum fide, spe & charitate. Tertia, ut perseveranter. Quarta, ut pro se ipsi petat. Sed quia difficile est explicare, qualiter haec ipsae conditiones sint intelligendae (de quibus interim videri potest *Castro Palao sup. punto 7.*) hinc melius videtur dici, orationem esse efficacem, quando id, quod orans humiliter, devotè & instanter petit, secundum divinae providentiae leges hic & nunc, aut pro tempore, pro quo petit, eidem expedit.

Petes II. An oratio facta pro multis aequè valeat singulis, ac si pro singulis in speciali tantum funderetur? Resp. Neg. cum *Suarez l. 1. de Orat. c. 27. n. 6.* Ratio est: quia licet efficacia orationis ultimate funderetur in divina promissione & liberalitate, tamen etiam attenditur moralis valor ipsius orationis: ut vel ex eo patet, quod fervida oratio sit melior & plus valeat tepida: dum autem funditur pro multis, valor ille moralis ita dispersus & multis applicatus, respectu singulorum minor est, quam si singulis in speciali appropriaretur; ideoque minorem habet proportionem ad singula beneficia, per orationem pro pluribus postulata, quam ad unum vel pauciora, pro uno dumtaxat impetranda.

Petes III. Qualis intentio & affectio ad orationem requiritur? Procedit autem quaestio de oratione speciali. Ad quam requiritur formalem vel virtualemente seu implicitam intentionem orandi seu Deum colendi, satis patet: utpote sine qua oratio nequit esse actus religiosus. Attentio autem alia est superficialis ad verba; alia ad sensum verborum sive litteralem sive mysticum; alia denique ad finem orationis, videlicet Deum, vel ad rem, pro qua oratur. Et hanc postremam habere possunt etiam idiotae, cum idiotae non intelligant, ut praecise explicat *Tertullianus in illud Psalmi 46. Psallite sapienter*.

Porrò in omni oratione, etiam libera, seu non praecpta, jure divino naturali requiritur interna attentio & reverentia, juxta omnes Doctores: si enim loquens cum aliquo principe debet attendere ad eum, quae dicit, & interius cum aliis non miscere sermones, quanto magis loquens cum Deo? *Indecens enim est valde* (inquit *D. Bonaventura de perfectione vita c. 5.*) *ut quis cum Deo loquatur ore, & aliud meditetur corde*. Vide etiam *Cyprianum l. de Orat. Dom.* Unde voluntaria distractio in oratione semper est aliquod peccatum: veniale quidem, si oratio sit libera, vel saltem sub veniali tantum praecpta: mortale autem, si sit jure divino praecpta sub mortali. Quid autem dicendum sit de distractione in oratione humano dumtaxat jure praecpta dicitur *disp. seq. quest. 4.*